

**REZOLIUCIJA**  
**DĖL VALSTYBĖS ALKOHOLIO KONTROLĖS POLITIKOS**

Alkoholio vartojimas išliko opia Lietuvos visuomenės yda. Akivaizdu - šia narkotine medžiaga itin anksti pradeda piktnaudžiauti ir Lietuvos jaunimas. Apmaudu, kad LR įstatyminėje bazėje išlikę spragos turi neigiamų pasekmių tiek šalies sveikatos, tiek ekonominiams rodikliams.

Remiantis tarptautinio HBSC tyrimo rezultatais matyti, kad išgérinėjimas ir svaiginimasis alkoholiu tarp Lietuvos moksleivių 1994–2006 m. žymiai išplito: alkoholinis gérimus reguliarai 1994 m. vartojo 13,6 proc. penkiolikmečių berniukų, o 2006 m. skaičius šoktelėjo dvigubai ir siekė 25 proc.; penkiolikmečių mergaičių vartojimas tais pačiais metais išaugo beveik keturis kartus - nuo 5,5 iki 19,8 proc<sup>1</sup>. Ypatingai gąsdina tai, kad alkoholiniai gérimai pradedami vartoti vis jaunesniame amžiuje (2006 m. 33,9 proc. mergaičių ir 39,6 proc. berniukų nurodė, kad pirmą kartą buvo apsuaigę būdami vos 11 metų).<sup>2</sup> Pastaraisiais metais Lietuvos moksleiviai, palyginus su kitų Europos šalių bendraamžiais, yra tarp dažniausiai piktnaudžiaujančių alkoholiniais gérimais: 2005–2006 m. Lietuvos mergaitės pagal alkoholinių gérimų vartojimą buvo 36 vietoje tarp 37 tyriame dalyvavusių šalių. Toje pačioje pozicijoje buvo ir Lietuvos berniukai.<sup>3</sup> Palyginimui galima pastebėti, kad 1998 m. mergaitės buvo penktoje, o berniukai dvyliktoje vietoje tarp 29 tyrimą atlikusių šalių.<sup>4</sup> Valstybės tabako ir alkoholio kontrolės tarnybos duomenimis, per paskutiniuosius keletą metų sidro ir alkoholinių kokteilių suvartojimas išaugo 249 proc.<sup>5</sup> Apsiuodijimų tokiais „alko pops“ (oficialiai registruotų) skaičius per praėjusius 5 metus išaugo apie 15 kartų.<sup>6</sup>

Lietuvos jaunimo organizacijų taryba (LiJOT), didžiausia skėtinė nevyriausybinių jaunimo organizacija Lietuvoje, vienijanti 62 nacionalines jaunimo organizacijas ir regionines jaunimo organizacijų sąjungas, ragina atsakingas institucijas imtis aktyvių priemonių jaunimo girtavimui mažinti ir siūlo:

- Skatinti švietimo įstaigų administracijas užsiimti aktyvesniu jaunimo švietimu, netoleruoti alkoholio vartojimo švietimo įstaigoje ir jų prieigose. Kurti ir plėtoti turiningos ir jaunimui patrauklios užklasinės veiklos, savanoriškos veiklos ir neformalaus ugdymo programas, blaivaus ir turiningo jaunimo laisvalaikio veiklas: sporto, meno, pažintines, kultūros ir kt.
- Siekti visiško alkoholio reklamos bei rėmimo draudimo. Alkoholio reklama formuoja teigiamą laisvalaikio su alkoholiu įspūdį bei pozityvias jaunimo nuostatas alkoholio vartojimo atžvilgiu. LR įstatymai turi apsaugoti jauną ir lengvai paveikiamą vartotoją nuo žalingus įpročius skatinančios reklamos, t.y. riboti galimybę alkoholio gamintojams remti ir kitaip reklamuotis viešuose masiniuose jaunimo renginiuose ir mesti visas pajėgas, kad būtų formuojama sveiko ir blaivaus jaunimo „mada“.
- Skatinti žiniasklaidą būti socialiai atsakinga ir skirti daugiau dėmesio nemokamai socialinei reklamai, savo auditorijos ugdymui ir švietimui, sveiko, blaivaus ir kultūringo laisvalaikio propagavimui, sąmoningo ir blaivaus jauno žmogaus teigiamam įvaizdžiui kurti.
- Mažinti alkoholio prieinamumą bei prekybos taškų skaičių. Kaip rodo Europos Komisijos užsakymu atlikta studija, alkoholio prieinumas Lietuvoje yra didžiausias iš visų Europos Sąjungos šalių<sup>7</sup>. Reikalinga nedelsiant riboti naktinės prekybos taškų licencijų išdavimą, griežtai kontroliuoti tvarkos laikymąsi ir siekti sustabdyti įstatymus apeinančių pseudo-barų steigimą. Lietuvai laikas siekti specializuotų pardavimo taškų atsiradimo.
- Didinti administracinę atsakomybę už alkoholio pardavimą nepilnamečiams bei baudžiamają atsakomybę už nusikalstamas veikas, įvykdytas apsuaigus. Tai, kad alkoholis pradedamas naudoti vis ankstyvesniame amžiuje lemia ne tik socialinės nuostatos, reklamos įtaka, bet ir jo prieinamumas

<sup>1</sup> Apolinaras Zaborskis ir kt., "Lietuvos moksleivių alkoholinių gérimų vartojimo kaita 1994–2006 m. ir nauji iššūkiai", Medicina (Kaunas) 2008; 44(8)

<sup>2</sup> Ten pat;

<sup>3</sup> Currie C et al (1998) Health Behaviour in School-Aged Children: a WHO Cross-National Survey (HBSC), Research Protocol for the 1997/98 Survey. Research Unit in Health and Behavioural Change, University of Edinburgh.

<sup>4</sup> Currie C, Nic Gabhainn S, Godeau E, Roberts C, Smith R, Currie D, Pickett W, Richter M, Morgan A & Barnekow V (eds.) (2008) Inequalities in young people's health: HBSC international report from the 2005/06 Survey. Health Policy for Children and Adolescents, No. 5, WHO Regional Office for Europe, Copenhagen, Denmark.

<sup>5</sup> Statistikos departamentas, 2008

<sup>6</sup> Ten pat

<sup>7</sup> Lila Rabinovich et al. The affordability of alcoholic beverages in the European Union: Understanding the link between alcohol affordability, consumption and harm, Prepared for the European Commission DG SANCO 2009

nepilnamečiams. Šalyje turi būti užtikrinama, kad nepilnamečiams alkoholio įsigijimas taptų neįmanomas nei prekybos vietose, nei kavinėse, nei baruose.

- Didinti akcizą alkoholiniams gėrimams, kadangi alkoholis nėra pirmo būtinumo prekė, o kainos didinimas padėtų reguliuoti jo vartojimą<sup>8</sup>. Siūlome dalį surenkamo akcizo skirti alkoholizmo prevencijos, švietimo ir neformalaus ugdymo, sveikatingumo, socialinės integracijos po priklausomybės ligų gydymo, jaunimo užimtumo, blaivaus ir turiningo laisvalaikio bei jaunimo socializacijos programoms remti.

- Drausti transporto priemonių vairavimą išgėrus. Istatymais riboti leidžiamą alkoholio koncentraciją transporto priemones vairuojančių asmenų kraujyje iki 0 promilių. Visuomenei turi būti aiškiai įvardinta, kad alkoholis ir vairavimas yra iš esmės nesuderinami dalykai, kurių nepaisant grėsia griežta administracinė ir baudžiamoji atsakomybė.

---

<sup>8</sup> Effects of Changes in Alcohol Prices and Taxes, <http://faceproject.org/topics/pdfs/Chap06A.pdf>